

duktionsprisen, ikke kan nøjes med at se paa det endelige Produktionsstadium. Hvis vi nu, for at holde os til Støvleproduktionen, gennemgaar Produktionens enkelte Led, fra Koen paa Marken med Hudene paa Kroppen, og Landarbejderlønnen i Sammenligning med, hvad den har været i andre Lande, gennem Slagterierhvervet, Garveriet o. s. v., saa er jeg vis paa, at naar Støvlen er færdig, nærmer det, jeg kalder Lønmomentet, sig til 70 pCt. af Værdien af de Momenter, som er bestemmende for Produktionsprisen, og hvis vi da paa alle Lønningstrin gennemsnitlig ligger 25 pCt. over vore Konkurrenter, bliver Følgen, at vi naar et Prisniveau for den færdige Vare, som ligger en Snes Procent over vore Konkurrenters Pris, og da bereder vi os selv Vanskelighederne, hvis vi ikke indser, hvad der er Grunden til vor Underlegenhed, og søger fra begge Sider, ved at bøje os imod hinanden, at imødegaa disse Vanskeligheder ved, saa vidt gør ligt er, at tage Tidens Kaar og selvfølgelig aldrig — det kunde i hvert Tilfælde ikke falde mig ind — kræve det i højere Grad, end at vi stadig væk oprettholder Hensynet til at opnaa de bedst mulige Livsvilkaar for dem, som er knyttet til alle mulige Faktorer indenfor Produktionen.

Paa hele Spørgsmaalet om den tvungne Voldgift skal jeg ved denne Lejlighed ikke komme dybere ind. Vi — ogsaa det ærede Medlem Hr. P. Munch og jeg, som mange Gange privat har haft det — vil i Fremtiden faa Lejlighed dertil. Nu bliver der jo i Udvalget oven i Købet Lejlighed til en Drøftelse af Spørgsmaalet paa mere officiel Maade, end Tilfældet hidtil har været. Jeg er da, som jeg siger, rede til at tage denne Drøftelse; og hvis det ærede Medlem, som har udviklet gode Grunde, kan gøre dem endnu stærkere, saaledes at han er i Stand til at borttage min Tvivl, skal mit Syn paa denne Sag ikke være bestemt af det Syn, jeg hidtil har haft paa den tvungne Voldgift, og som jeg baade paa dette Sted og paa anden Maade tidligere har udviklet.

Men jeg maa sige, at til de Betæneligheder, som jeg, da jeg forrige Gang havde Ordet, antydede, kommer en Betænelighed yderligere — og en Betænelighed, som er meget væsentlig — nemlig dette, at Staten gennem den tvungne Voldgift til syvende og sidst føres ud i Ansvar — generelt kan man sige — for Produktionens Vilkaar i vort Samfund. Og det betyder efter min Opfattelse en

ganske overordentlig Fare; thi dermed kommer ogsaa en Dag Samfundets absolute Forpligtelse til at tage Konsekvensen af et forfejlet Diktat, af en Tvangsforanstaltning, hvis Udførelse i Praktis Parterne ingen Ret har haft til at indtage en fri Stilling til, til at antage eller forkaste.

Dér ligger den store Fare, og nu kan det ærede Medlem sige, at han — som det ogsaa fremhæves i den Lovforslagskitse, som er trykt i Kommissionens Betænkning — kun tænker paa en kort Tids Varighed af de Kaar, som en saadan Voldgiftskendelse vil fastsætte. Men dér er det, jeg nærer alvorlig Frygt for, at har man først gjort det første Skridt, saa vil det andet let følge efter, og de vil følge efter hinanden med aftagende Mellemlum, thi naar man een Gang har taget Bestemmelsesretten bort fra Parterne, saa øges ikke Ansvarsfølelsen, men den mindskes, og saa vil der være kortere og kortere til, at Konflikter opstaar, som Staten ogsaa bør tage sig af som en ganske simpel Følge af, at man i stigende Grad vil gøre Oprør, maaske fra begge Sider, imod de Afgørelser, som er blevet en dikteret, og som man ikke har haft nogen Indflydelse paa, end ikke med Hensyn til Antagelse eller Forkastelse.

Men paa den anden Side, jeg erkender, at ved mere end een Lejlighed er ogsaa det danske Samfund gennem Interessekonflikter paa Arbejdsmarkedet ført ud i Situationer, som gør det naturligt, at man har set sig om efter et Vaaben, hvormed Samfundet kan væge sig imod saadanne Konflikters Følger. Jeg tror, Vaabenet findes i, at man virkelig sætter ind paa at give Arbejderne direkte Interesse i Virksomhedernes Trivsel ved at gøre dem økonomisk interesserede, maaske til Medejere af Virksomhederne, suppleret med et Arbejde for alle, der ser Faren i den Udvikling, vi har gennemløbet, et Arbejde for at sikre den frie Konkurrence øget Plads, sikre den enkelte Ret til at udnytte sine Evner og Kræfter paa de Vilkaar, som bydes ham, og som han finder det overensstemmende med sine Interesser at tage Arbejdet op paa.

Og jeg tror indtil videre, indtil jeg bliver overbevist om det modsatte, at den tvungne Voldgifts Tilhængere vilde virke kraftigere for det Maal, de til syvende og sidst sætter sig: at hjælpe Samfundet til Nødværge overfor de Saar, som Interessekonflikterne slaar, jeg tror, man vilde paa mere effektiv Maade arbejde frem imod dette Maal, hvis man først og fremmest